

Bog anmeldelser

Peter Scharff Smith & Janne Jacobsen:
Varetægtsfængsling. Danmarks hårdeste straf?
Djøf Forlag, København 2017 (220 sider)

Bogen behandler en vigtig problematik på en meget grundig og sober måde og er meget velskrevet. Bogens forfattere har sat sig som mål at besvare spørgsmålet om, hvad der egentlig sker, når man sidder i varetægt i Danmark. I den forbindelse ønsker de at belyse følgende: 'Hvad er vilkårene i et arresthus, hvordan fungerer denne del af retssystemet, og hvad er indholdet i en varetægtsfængslets hverdag? Hvor meget adgang har man til aktiviteter, uddannelse og besøg? Hvordan påvirker tiden i arresthus de varetægtsfængslede og deres familie? Kan man anvende tiden i arresthus til at gøre noget fornuftigt med sit liv, og i hvilken udstrækning er denne fængslingsform kriminalitetsbekæmpende eller måske det modsatte? Er det i det hele taget hensigtsmæssigt og rimeligt den måde, vi praktiserer varetægt på i Danmark?'

Forfatterne minder om, at man er uskyldig, indtil det modsatte er bevist, og at det ikke er en ubetydelig andel af de indsatte i Danmark, som har status som varetægtsfængslet. Derimod udgør de varetægtsfængslede en tredjedel af det gennemsnitlige belæg i kriminalforsorgens institutioner. I 2015 var det således 1153 ud af et belæg på 3422 indsatte, som var varetægtsfængslede (svarende til 34 pct.). Kriminalforsorgens nyeste årsstatistik viser, at det i 2016 var 1117 indsatte ud af et belæg på 3421 indsatte, som var varetægtsfængslede eller anholdt.

Bogens empiri består primært af to spørgeskemaundersøgelser, som forfatterne har gennemført med hhv. ansatte og indsatte i arresthusene. Desuden har de gennemført interview med ansatte, indsatte, pårørende til indsatte samt med andre figurer inden for retsområdet. Forfatterne henviser endvidere i bogen til tidligere undersøgelser og statistik, som omhandler varetægtsfængslede, herunder de undersøgelser, som kriminalforsorgen selv har produceret fx (Kriminalforsorgens) Klientundersøgelse, Kriminalforsorgens brugerundersøgelser, Kriminalforsorgens screeningsprojekt for psykisk sygdom og Kriminalforsorgens årsstatistikker. Fælles for disse publikationer er, at de belyser forskellige faktorer i forhold til de varetægtsfængslede, men at resultaterne ikke bliver diskuteret eller problematiseret i særlig grad.

Bogen Varetægtsfængsling. Danmarks hårdeste straf? giver en grundig beskrivelse af forholdene under varetægt, hvad angår indsattes mulighed for beskæftigelse, undervisning og besøg af familie (kap. 6-7). Opholdet i varetægt er kendetegnet ved 'uvished, savn og kedsomhed'.

Ud over blot at beskrive forholdene er forfatterne også meget kritiske overfor visse dele af den danske varetægtspraksis. Det forventes vel også, eftersom forfatterne var ansat på Institut for Menneskerettigheder på undersøgelsestidspunktet. Fx er de temmelig kritiske over for den stigende brug af strafcelle og over for den udbredte anvendelse af brev- og besøgskontrol.

Derudover italesætter forfatterne i bogen også andre vigtige problematikker, som dog ikke er specifikke for varetægtsfængslede, men gælder for samtlige indsatte i fængsler og arresthuse. Det gælder fx vold og trusler blandt indsatte (kap. 8), den stigende andel af indsatte med psykiske lidelser (kap. 9) og den stigende andel af udlændinge blandt de indsatte i arresthuse og lukkede fængsler (kap. 10).

Generelt må det konkluderes, at der fra forfatterne ikke gives meget ros til Danmark for, hvordan vi behandler vores varetægtsfængslede – de principielt uskyldige. Tværtimod konkluderer forfatterne, at den danske varetægtsmodel er kontraproduktiv, fordi den 'påvirker alle væsentlige resocialiserende faktorer negativt – uddannelse, arbejde, boligsituation, familie, sociale netværk osv.'. Der er med andre ord et stort forbedringspotentiale på området. Det har forfatterne heldigvis også et bud på. Kapitel 12 indeholder 13 konkrete forslag til at reformere og forbedre dansk varetægtspraksis.

Den eneste lille svaghed ved bogen, som bryder med den ellers videnskabelige fremstilling, er, at forfatterne anvender citater i bogen, som ikke er indsamlet som led i forskningsprojektet, men som stammer fra avisartikler. Disse (få) citater er indsamlet af andre og som led i et journalistisk produkt og bør derfor behandles på anden vis end den empiri, forskerne selv har indsamlet.

Tak til forfatterne for at have undersøgt en så vigtig – og hidtil underbelyst – del af det danske retssystem. Det er bemærkelsesværdigt, at bogen ikke har fået mere (politisk) bevågenhed i Danmark. Skyldes det mon, at der generelt er mere fokus på at være 'tough on crime' end at være 'soft' (læs humanistisk) over for de varetægtsfængslede – eller som forfatterne betegner dem 'de principielt uskyldige' – og disses rettigheder og forhold, mens de frihedsberøvet?

Susanne Clausen

Koncern Resocialisering, Kriminalforsorgen